

3. Про затвердження Порядку організації діяльності та взаємодії Національної гвардії... : Постанова КМУ від 20.08.2021 № 894.
4. Доктрина діяльності Національної гвардії України : ВКП НГУ 1-00 : затв. наказом командувача НГУ від 22.12.2023 № 1097 : зі змінами від 02.09.2025 № 981.
5. Буга Г. С. Правове регулювання діяльності Національної гвардії України // Юридичний науковий електронний журнал. – 2023. – № 3.
6. Пискун О. В. Адміністративно-правовий статус командувача Національної гвардії України : дис. ... д-ра філософії. – ДонДУВС, 2023.
7. Шлега Д. О. Адміністративно-правовий статус Національної гвардії України : дис. ... д-ра філософії. – ДонДУВС, 2025.
8. Ступак Д. Б. Адміністративно-правове забезпечення правового режиму воєнного стану : дис. ... д-ра філософії. – НУОУ, 2024.
9. Титаренко О. О. Перспективи нормативно-правового забезпечення правоохоронної діяльності Національної гвардії України в умовах воєнного стану // Проблеми правоохоронної та освітньої діяльності. – 2025.
10. Наказ МВС України від 03.07.2014 № 625 «Про затвердження Положення про військові частини і підрозділи з охорони важливих державних об'єктів та спеціальних вантажів Національної гвардії України».

КРІКЕНТАЛЬ Д. В.

курсант 2 відділення 114 навчальної групи,
факультету забезпечення державної безпеки,
Київського інституту Національної гвардії
України

САХНЕВИЧ БОРИС ВАЛЕРІЙОВИЧ

кандидат економічних наук, заступник
начальника кафедри бойового та логістичного
забезпечення, Київського інституту Національної
гвардії України

**СИЛИ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНИ УКРАЇНИ: АДАПТАЦІЯ ДО СУЧАСНИХ
ВИКЛИКІВ ВІЙНИ**

Сучасна війна, яку веде Україна, є не лише збройним протистоянням, а й складним багатовимірним процесом, що охоплює військову, технологічну, економічну, соціальну та інформаційну сфери. У цих умовах особливого значення набуває ефективність функціонування сил безпеки та оборони України, їх здатність швидко адаптуватися до нових викликів і загроз. Службово-бойова діяльність сьогодні вже не обмежується виконанням класичних бойових завдань. Вона трансформувалася у комплексну систему, яка включає підготовку особового складу, управління військами, логістичне забезпечення, використання новітніх технологій, психологічну підтримку та взаємодію з громадянським суспільством. Саме тому дослідження процесів адаптації сектору безпеки та оборони України є надзвичайно актуальним.

1. Сутність та структура сектору безпеки і оборони України

Сектор безпеки і оборони України являє собою інтегровану систему, що складається з кількох взаємопов'язаних компонентів: сил оборони, сил безпеки, оборонно-промислового комплексу та громадянського суспільства. Кожен із цих елементів виконує специфічні функції, але лише їх узгоджена взаємодія забезпечує ефективне реагування на загрози.

Сили оборони виконують ключове завдання — відсіч збройній агресії та захист територіальної цілісності держави. Сили безпеки відповідають за внутрішню стабільність,

боротьбу зі злочинністю та тероризмом. Оборонно-промисловий комплекс забезпечує виробництво й модернізацію озброєння, а громадянське суспільство відіграє важливу роль у підтримці армії та формуванні національної стійкості.

У сучасних умовах ця система демонструє високий рівень гнучкості, однак потребує постійного вдосконалення, особливо в частині координації та управління.

2. Динаміка безпекового середовища у 2024–2026 роках

Період 2024–2026 років став серйозним випробуванням для української оборонної системи. У 2024 році ситуація ускладнилася через дефіцит ресурсів та затримки постачання озброєння, що тимчасово призвело до втрати стратегічної ініціативи. Водночас сили оборони змогли стабілізувати фронт і перейти до активної оборони.

У 2025 році спостерігалася ескалація бойових дій, яка супроводжувалася масованими атаками по цивільній інфраструктурі. Проте ефективне застосування нових тактик, зокрема використання безпілотних систем, дозволило знизити темпи просування противника.

Початок 2026 року ознаменувався новими викликами, серед яких — енергетична нестабільність та ускладнення логістики. Крім того, глобальні геополітичні процеси впливали на рівень міжнародної підтримки України.

Таким чином, безпекове середовище залишається динамічним і непередбачуваним, що вимагає від сил безпеки та оборони постійної адаптації.

3. Проблеми підготовки та професіоналізації особового складу

Однією з ключових проблем залишається якість підготовки військовослужбовців. Інтенсивність бойових дій змушує скорочувати терміни навчання, що негативно впливає на рівень підготовки мобілізованих.

Також змінився демографічний склад особового складу — збільшилася частка військовослужбовців старшого віку, що потребує адаптації програм фізичної та психологічної підготовки.

Серйозною проблемою є недостатній розвиток системи реабілітації. Відсутність єдиних стандартів та дефіцит фахівців ускладнюють процес відновлення боєздатності підрозділів. Перспективним напрямом є впровадження цифрових технологій, зокрема телереабілітації.

Реформа військової освіти, розрахована до 2030 року, передбачає оновлення навчальних програм та впровадження сучасних стандартів підготовки, що має суттєво підвищити рівень професіоналізації.

4. Технологічні виклики та інновації

Сучасна війна дедалі більше набуває технологічного характеру. У 2026 році визначальну роль відіграють безпілотні системи, засоби радіоелектронної боротьби та штучний інтелект.

Широке використання безпілотних літальних апаратів дозволяє ефективно вести розвідку та завдавати ударів по противнику. Водночас розвиток засобів РЕБ змушує постійно вдосконалювати технології управління та зв'язку.

Важливим напрямом є впровадження наземних роботизованих комплексів, які використовуються для логістики та евакуації поранених. Інтеграція супутникового зв'язку значно розширює можливості управління підрозділами.

Окремої уваги заслуговує розвиток бойових інформаційних систем, які забезпечують координацію дій у режимі реального часу. Це суттєво підвищує ефективність управління військами.

Проте головною проблемою залишається недостатнє фінансування інновацій та складність переходу від розробок до масового виробництва.

5. Правове регулювання та соціальний захист

Важливим елементом функціонування сектору безпеки і оборони є належне правове забезпечення. У 2024–2026 роках було здійснено низку змін, спрямованих на посилення соціального захисту військовослужбовців.

Зокрема, було вдосконалено систему виплат, розширено соціальні гарантії та уточнено правовий статус окремих категорій військових. Водночас деякі нововведення викликали дискусії, особливо щодо обмежень у виплатах для родин зниклих безвісти.

Окремою проблемою залишається бюрократизація процесів та необхідність підтвердження права на отримання допомоги, що ускладнює доступ до соціальних гарантії.

Таким чином, правова система потребує подальшого вдосконалення з урахуванням реалій воєнного часу.

6. Гендерні аспекти та інклюзивність

Сучасні Збройні Сили України поступово стають більш інклюзивними. Реалізація політики рівних можливостей є важливим елементом реформування сектору безпеки і оборони.

Водночас існують проблеми, пов'язані з матеріальним забезпеченням, інфраструктурою та механізмами реагування на випадки дискримінації. Особливо актуальним є питання забезпечення конфіденційності під час розслідування таких випадків.

У перспективі планується впровадження гендерних аудитів та модернізація інфраструктури з урахуванням потреб усіх військовослужбовців.

7. Економічна стійкість та роль оборонно-промислового комплексу

Ефективність службово-бойової діяльності безпосередньо залежить від економічної стійкості держави. Оборонно-промисловий комплекс відіграє ключову роль у забезпеченні армії сучасним озброєнням.

У 2025–2026 роках Україна активно розвиває власне виробництво та співпрацює з міжнародними партнерами. Важливим напрямом є розвиток виробництва безпілотних систем та засобів протидії дронам.

Також зростає роль енергетичної незалежності, адже стабільне енергопостачання є критично важливим для функціонування військової інфраструктури.

Залучення ветеранів до роботи в оборонній сфері сприяє як соціальній адаптації, так і розвитку галузі.

Аналіз сучасного стану сил безпеки та оборони України свідчить про їхню високу здатність до адаптації в умовах війни. Водночас існує низка проблем, які потребують системного вирішення.

Серед ключових напрямів подальшого розвитку слід виділити:

- підвищення якості підготовки особового складу;
- розвиток інноваційних технологій;
- вдосконалення системи соціального захисту;
- зміцнення оборонно-промислового комплексу;
- забезпечення прозорості та ефективності управління.

У сучасній війні перемагає не лише той, хто має більше ресурсів, а той, хто здатен швидше адаптуватися до змін. Саме тому подальший розвиток сил безпеки та оборони України має базуватися на принципах гнучкості, інноваційності та системності.

Україна вже продемонструвала здатність ефективно протистояти сучасним загрозам. Наступним кроком має стати перехід до якісно нового рівня розвитку, що забезпечить довгострокову безпеку та стабільність держави.

ХАРУН ОЛЕГ МАРКОВИЧ

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

МАТВІЄНКО МИХАЙЛО СЕРГІЙОВИЧ

4 прикордонний загін

КРУПОДЕР ДМИТРО ІГОРОВИЧ

Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького

**СИНЕРГІЯ СИСТЕМ ЗАГОРОДЖЕНЬ ТА ВОГНЕВОГО УРАЖЕННЯ В УМОВАХ
СУЧАСНОЇ ПОЗИЦІЙНОЇ ВІЙНИ**

У сучасній військовій науці домінує парадигма, згідно з якою інженерні загородження не є самодостатнім елементом оборони. Їхня ефективність визначається не фізичною міцністю чи кількістю використаних мін, а спроможністю створювати оптимальні умови для реалізації вогневого потенціалу наявних засобів ураження. [1], [2], [3], [4].